

دانشگاه علوم پزشکی سبزوار

گروه زنان و زایمان

برنامه آموزشی رشته تخصصی زنان و زایمان

تهیه کننده: دکتر میترا افتخاری یزدی

فلوشیپ پری ناتولوژی، عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار

بهار ۹۸

به نام خداوند بخشنده مهربان

برنامه آموزشی رشته تخصصی زنان و زایمان

فهرست مطالب:

۳	فهرست مطالب
۴	مقدمه
۵	اسامی اعضا هیئت علمی
۶	اهداف
۷	محتوای آموزشی کل دوره
۹	انتظارات اخلاق حرفه ای از دستیاران
۱۰	ساختار دوره آموزش در سال اول
۱۱	اهداف آموزشی در سال اول
۱۴	عناوین مهارت های ضروری عملی در سال اول رشته زنان و زایمان
۱۶	منابع درسی
۱۷	روش ارزیابی دستیار
۱۷	دفعات ارزیابی (Periods of Assessment)

مقدمه:

رشته زنان و زایمان یکی از رشته های تخصصی پایه است که پیشگیری، غربالگری، تشخیص، درمان و پیگیری بیماری های دستگاه تولید مثل زنان و پستان را انجام می دهد. همچنین به مراقبت و مداخلات مربوط به مادر و جنین در حین بارداری و زایمان فیزیولوژیک و مداخله ای میپردازد.

طول آموزش در این دوره ۴ سال است.

فارغ التحصیلان این رشته در جامعه به نقش های مختلف زیر می پردازند:

- تشخیصی، درمانی، مراقبتی، پیگیری و غربالگری
- آموزشی
- پژوهشی
- مشاوره ای
- مدیریتی

اسامی اعضا هیئت علمی:

رتبه	تخصص	نام و نام خانوادگی	
دانشیار	متخصص زنان زایمان و فلوشیپ انکولوژی	دکتر ژیلآ آگاه	۱
استادیار	متخصص زنان زایمان و فلوشیپ پریناتولوژی	دکتر میترا افتخاری یزدی	۲
استادیار	متخصص زنان زایمان و فلوشیپ نازایی	دکتر بهناز سوئیزی	۳
استادیار	متخصص زنان زایمان	دکتر راحله احمدی	۴
استادیار	متخصص زنان زایمان	دکتر محدثه قاضی	۵
استادیار	متخصص زنان زایمان	دکتر آزاده جعفری آشتیانی	۶
استادیار	متخصص زنان زایمان	دکتر سها میر رضا	۷

اهداف:

اهداف مورد انتظار از فارغ التحصیلان رشته زنان و زایمان به شرح زیر می باشد:

اهداف کلی در زمینه مامایی:

- انجام مشاوره تنظیم خانواده
- مراقبتهای دوران بارداری
- مراقبتهای قبل، حین و پس از زایمان
- انجام زایمانهای طبیعی و غیر طبیعی
- اداره عوارض طبی و جراحی حاملگی
- اداره حاملگیهای پرخطر
- اداره اختلالات بعد از زایمان و آموزش بهداشت خانواده

اهداف کلی در زمینه بیماریهای زنان:

- تشخیص به موقع بیماریهای زنان و درمان جراحی و غیر جراحی
- آشنایی با آسیب شناسی مرتبط با بیماریهای زنان
- مشاوره و آموزش بیماران در مورد فیزیولوژی طبیعی سیستم تولید مثل و نیز در مورد رفتارهای پر خطری که عملکرد این سیستم را مختل می کند.
- توانایی در زمینه اداره بیماران بدحال مرتبط با این رشته و انجام مشاوره در صورت لزوم
- تشخیص، درمان و ارجاع بیماریهای روان جنسی مرتبط با این رشته و ارجاع بیمارهای روان تنی
- اصول سرطان شناسی

محتوای آموزشی کل دوره:

آموزش دستیاران در برنامه دستیاری زنان و زایمان در حیطه های دانشی، نگرشی و مهارتی (بر اساس اهداف آموزشی اصلی)، شامل موارد زیر میباشد:

در حیطه مامایی:

کلیه موارد مربوط به مامایی از جمله مشاوره تنظیم خانواده، مشاوره قبل از بارداری، مراقبت های دوران بارداری، مراقبت های قبل، حین و پس از زایمان، زایمان های طبیعی و غیر طبیعی، عوارض طبی و جراحی در حاملگی و حاملگی های پرخطر

۱. انجام زایمانهای طبیعی و اپی زیوتومی
۲. انجام زایمان های واژینال با استفاده از فورسپس و یا واکيوم
۳. انجام زایمان های واژینال بریچ و چند قلوپی
۴. انجام زایمان واژینال بعد از سزارین قبلی (در صورت فراهم بودن کلیه شرایط)
۵. انجام سزارین و سزارین هیستریکتومی
۶. اداره و درمان انواع سقط
۷. ترمیم انواع پارگی های هنگام زایمان و کوراژ
۸. بی حسی و بیهوشی در مامایی، انجام بی حسی موضعی و پودندال و آموزش اصول بیهوشی عمومی و هدایتی، هم چنین نحوه اداره عوارض این تکنیک ها
۹. توانایی در زمینه اداره بیماران بد حال
۱۰. مسایل مربوط به ژنتیک از جمله آموزش به بیمار و انجام آمنیوسنتز (برای بررسی مسایل ژنتیکی)
۱۱. مراقبت های فوری در نوزادان، توانایی در انجام احیای نوزاد از جمله لوله گذاری تراشه و آموزش اصول عوارض عمومی نوزادی
۱۲. انجام سونوگرافی مامایی (تخمین سن حاملگی، ارزیابی رشد جنین، بررسی بیوفیزیکیال پروفایل)، بررسی جفت و مایع آمنیوتیک و بررسی آناتومی جنین) و دانش اقدامات تشخیصی و درمانی تهاجمی توسط سونوگرافی
۱۳. دانش اثرات روانی- اجتماعی ناشی از بارداری بر فرد و اطرافیان وی در شرایط مختلف
۱۴. آموزش به زنان در خصوص تغذیه، ورزش، حفظ سلامت، رفتارهای پرخطر و آماده شدن برای بارداری و زایمان و دوران بعد از زایمان
۱۵. اداره کلیه اختلالات دوران بعد از زایمان و آموزش بهداشت تنظیم خانواده
۱۶. دانش آسیب شناسی مرتبط با مامایی
۱۷. اصول و ضوابط انتقال خون

در حیطه بیماریهای زنان :

کلیه موارد طبی و جراحی مربوط به این رشته شامل موارد زیر :

۱. تشخیص و درمان حاملگی های خارج رحمی
۲. تشخیص و اداره خونریزیهای غیر طبیعی رحمی
۳. تشخیص و درمان توده های لگنی مرتبط با این رشته
۴. انجام هیستریکتومی واژینال و ابدومینال
۵. تشخیص و اداره ناهنجاریهای شایع سیستم تولید مثل و تشخیص و ارجاع موارد غیر شایع به مراکز تخصصی مجهز زنان
۶. انجام لاپاراسکوپی و هیستروسکوپی تشخیصی
۷. تشخیص، اداره و پیگیری بیماریهای تروفوبلاستیک
۸. تشخیص و درمان عفونتهای سیستم تولید مثل
۹. تشخیص و اداره اختلالات عملکردی کف لگن
۱۰. تشخیص و اداره طبی و جراحی بی اختیاری اکتسابی ادرار
۱۱. سرطان شناسی (انکولوژی) شامل پیگیری، تشخیص، درمان جراحی و مشارکت در درمانهای چند رشته ای (multidisciplinary) و ارجاع و پیگیری
۱۲. تشخیص و درمان غیر جراحی بیماریهای پستان (در زنان) ازجمله آسپیراسیون با سوزن ظریف (FNA) ، بیوپسی باز و درناژ آبسه
۱۳. تشخیص، درمان و مشاوره اندوکرینولوژی تولید مثل شامل بلوغ، نازایی و دوران یائسگی
۱۴. مهارت های بالینی در تنظیم خانواده
۱۵. تشخیص، درمان و ارجاع بیماریهای روان جنسی (psychosexual) مرتبط با این رشته و تشخیص و ارجاع بیماریهای روان تنی (psychosomatic)
۱۶. انجام سونوگرافی تشخیصی سیستم تولید مثل
۱۷. آشنایی با اصول و اندیکاسیونهای ماموگرافی و سایر روشهای تصویربرداری مرتبط با این رشته و تفسیر بالینی نتایج آن
۱۸. توانایی در زمینه اداره بیماران بدحال مرتبط با این رشته و انجام مشاوره در صورت لزوم
۱۹. مشاوره و آموزش دادن به بیماران در مورد فیزیولوژی طبیعی سیستم تولید مثل و همچنین در مورد رفتارهای پرخطری که عملکرد این سیستم را مختل می کند.
۲۰. آشنایی با آسیب شناسی مرتبط با بیماریهای زنان

انتظارات اخلاق حرفه ای از دستیاران:

از دستیاران و دانش آموختگان این رشته انتظار می رود در حوزه نوع دوستی، وظیفه شناسی و مسئولیت، شرافت و درستکاری، احترام به دیگران، تعالی شغلی، با کمک استادان خود فعالیت داشته و در جهت اقدامات زیر تلاش نمایند:

- اهمیت حفظ اسرار بیمار را بداند.
- توانایی ارزیابی و ارتقای خود را داشته باشد.
- بتواند با سایر اعضای یک تیم بهداشتی درمانی به شکل مناسبی همکاری داشته باشد.
- درک صحیحی از مفاهیم اساسی در اخلاق پزشکی مانند استقلال رای، نیکوکاری، عدالت، خوش طینتی داشته باشد و بتواند این مفاهیم را در حیطه زنان و مامایی به کاربرد.
- عقاید مذهبی و فرهنگی بیماران را بشناسد و بتواند رفتار و عملکرد پزشکی خود را با آن منطبق نماید.
- اهمیت کسب رضایت آگاهانه از بیمار و ولی قانونی وی را بداند و بتواند در موارد اورژانس طبق قوانین مدنی و حرفه ای اقدام نماید.

♣ عملکرد اخلاقی دستیاران، از راه نظارت مستمر به وسیله ارزیابی ۳۶۰ درجه توسط اعضاء هیئت علمی انجام می شود.

ساختار دوره آموزش در سال اول:

- ✓ بخش مامایی: ۶ ماه
- ✓ بخش جراحی زنان جنرال: ۳ ماه
- ✓ بخش انکولوژی: ۱ ماه
- ✓ بخش نازایی: ۱ ماه
- ✓ روتیشن ICU نوزادان: ۱۵ روز
- ✓ روتیشن ICU بزرگسال: ۱۵ روز

روتیشن دوره تکمیلی مهارت های دانشگاهی قبل از شروع یا در طی ماه اول دوره:

CPR ، کامپیوتر، مقاله نویسی و روش تحقیق، ICU، کارگاه مهارت های بالینی (انجام فورسپس، واکوئوم، دیستوشی شانه، زایمان بریچ روی مولاژ)، تغذیه با شیر مادر، اخلاق حرفه ای، آموزش اصول اتاق عمل، پزشکی قانونی

درمانگاههای تخصصی طبق برنامه تنظیمی (دو روز در هفته): ویزیت بیماران سرپایی بر حسب نوع درمانگاه، انتخاب بیمار برای بستری و تشکیل پرونده، پیگیری مشاوره های تخصصی بیماران، انجام پروسیجرهای سرپایی، آموزش رده های پایین تر، پاسخگویی به مشاوره های تخصصی درخواست شده

بخشهای بستری طبق برنامه تنظیمی (هر روز): ویزیت بیماران بستری، مراقبت از بیماران، آماده سازی بیماران برای عمل، انجام پروسیجرهای تشخیصی درمانی بر بالین بیمار، آموزش رده های پایین تر

اتاق عمل طبق برنامه تنظیمی (دو روز در هفته): شرکت در عملهای جراحی به صورت مشاهده، با کمک، تحت نظارت و انجام مستقل

اتاق پروسیجر، بر حسب مورد: شرکت در انجام پروسیجرها به صورت مشاهده، کمک یا انجام مستقل

اهداف آموزشی در سال اول:

اهداف عمومی:

- ۱- گرفتن شرح حال و معاینه کامل مشتمل بر تشخیص مشکلات ژنیکولوژیک و اندیکاسیون برای مداخله جراحی و تشخیص مشکلات طبی همراه
- ۲- ارائه دادن اطلاعات بدست آمده از شرح حال و معاینه بالینی به شکل سازماندهی شده واضح، مختصر و منطقی به صورت مکتوب و شفاهی به سایر همکاران
- ۳- نشان دادن توجهی فزاینده به اصول پایه ای اخلاق پزشکی مرتبط با تخصص زنان
- ۴- نشان دادن روند یادگیری پیشرونده به طور مستمر از طریق مطالعه، تحقیق، بررسی متون، شرکت فعال آموزش به دانشجویان پزشکی و هم چنین حضور در کنفرانسها

مراقبت های سرپایی:

- ۱- بتواند بررسی های تشخیصی مناسب را انتخاب کند .
- ۲- توانایی و تحمل کافی به آموزش بیماران و خانواده آنها در مورد روند بیماری و مداخله در آنها را داشته باشد.
- ۳- با مواردی چون مراقبت های اختصاصی، غربالگری و ایمن سازی متناسب با سن افراد آشنایی داشته و بتواند در مورد آنها توصیه های لازم را ارائه دهد.
- ۴- بتواند مشکلات روانی اجتماعی بیماران و خانواده های آنها را شناسایی کند.
- ۵- بتواند به طور صحیح معاینه با اسپکولوم، پاپ اسمیر و کشت دهانه رحم را انجام دهد.
- ۶- بتواند معاینه دو دستی صحیح و دقیق را انجام دهد.
- ۷- اصول انتخاب و انجام پروسیجرهای تشخیصی درمانی مانند کرایو، بیوپسی آندومتر دهانه رحم را بداند.
- ۸- صلاحیت لازم برای آموزش به افراد در مورد پیشگیری از بارداری و ارزیابی مناسب بودن نحوه استفاده از روشهای مختلف در این زمینه را داشته باشد.
- ۹- بتواند موارد اورژانسی که نیاز به بستری دارند را تشخیص دهد و تعیین کند که بیمار به چه مشاوره ای نیاز دارد.
- ۱۰- بتواند موارد اورژانسی را تشخیص داده و اقدامات اولیه مربوطه را به عمل آورد.
- ۱۱- بتواند پروسیجرهای اورژانس مانند نمونه گیری خون برای ABG، قرار دادن NG Tube، تنفس با ماسک و غیره را انجام دهد.

مراقبت در بیماری های زنان:

- ۱- اختلالات شایع دستگاه اورژنیتال مانند خونریزیهای غیر طبیعی، عفونت واژن و ولو، درماتوزها، بیماریهای مقاربتی و غیره را بداند.
- ۲- با درد مزمن لگنی و ارزیابی آن آشنا باشد.
- ۳- بتواند توده های لگنی را شناسایی و توصیف کند، همچنین درک مناسبی از روشهای اداره آنها داشته باشد.
- ۴- اصول پایه ای اندومتریوز را بداند.
- ۵- بتواند در مراقبت از بیماران بدحال شرکت کند، همچنین کنترل وضعیت همودینامیک، تنظیم مایعات (آب و الکترولیت) و CPR را بداند.
- ۶- بتواند انواع سقط و نیز حاملگی مولار را شناسایی و ارزیابی کند، همچنین قادر به ارائه طرحهای درمانی آن باشد.
- ۷- بتواند دیلاتاسیون و کورتاژ را با راهنمایی و کمک انجام دهد.
- ۸- بتواند در پروسیجرهای شایع ژنیکولوژی، دستیار دوم باشد.
- ۹- عوارض پس از اعمال جراحی شایع ژنیکولوژی را بشناسد.

سرطان شناسی:

- ۱- با اپیدمیولوژی و تظاهرات بالینی بد خیمی های ژنیکولوژیک آشنا باشد.
- ۲- غربالگری و بدخیمی های ژنیکولوژی را بداند.
- ۳- بتواند یک ارزیابی اولیه برای بدخیمی های ژنیکولوژیک و سرطان های جفتی (GTD) یا بیماریهای تروفوبلاستیک انجام دهد و با سیستم های مرحله بندی فیگو آشنا باشد.
- ۴- با اصول درمان بدخیمی های ژنیکولوژیک و بیماریهای تروفوبلاستیک آشنا باشد.
- ۵- با اصول کلی شیمی درمانی در بدخیمی های ژنیکولوژیک آشنا باشد.

طب سالمندان (مرتبط با زنان و مامایی):

- ۱- درک صحیحی از اداره و مراقبتهای تسکینی داشته باشد.
- ۲- درک صحیحی از مرگ به عنوان جزئی طبیعی از زندگی داشته باشد.
- ۳- بتواند برای وقتی که هدف آسایش بیمار است تدابیر مراقبتی مناسب اتخاذ کند.
- ۴- دید مثبتی نسبت به ارزش همکاری گروهی بین رشته ای برای مراقبت از بیماران سالمند داشته و بتواند به عنوان جزئی از این تیم عمل کند.

توانمندی های دیگر:

پژوهش

ارائه مشاوره های تخصصی

حمایت و دفاع از حقوق بیماران

طبابت مبتنی بر شواهد

استفاده از رایانه و جست و جوی اطلاعات علمی در منابع الکترونیکی

عناوین مهارت های ضروری عملی در سال اول رشته زنان و زایمان:

د=دیدن ک=کمک م ت=انجام مستقل تحت نظارت مستقیم م=مستقل ن=نظارت		
ردیف	عنوان مهارت	کل دفعات مورد نیاز
۱	زایمان واژینال فیزیولوژیک با یا بدون اپیزیوتومی	۲۰، ۴۰، ۴۰ د-ک-م
۲	زایمان واژینال مداخله ای (از جمله فورسپس، واکيوم، دوقلوئی، کوراز و بریچ)	۱۰ مورد د-ک
۳	آشنایی با اصول زایمان بدون درد	۵ مورد د
۴	انواع سزارین	۲۰ مورد د-ک
۵	سونوگرافی حاملگی	۳۰ مورد د-ک
۶	سر کلاژ دهانه رحم	۲ مورد د
۷	کورتاژ تخلیه ای	۵ مورد د-ک-م
۸	کورتاژ مول	۳ مورد د
۹	ترمیم پارگی درجه ۳ و ۴ پرینه	۱ مورد د
۱۰	بستن عروق رحمی و تخمدانی	۱ مورد د
۱۱	سزارین هیستریکتومی و یا هیستریکتومی مول	۱ مورد د
۱۲	کولپوسکوپی و بیوپسی سرویکس	۲۰ مورد د-ک
۱۳	هیستروسکوپی	۱۰ مورد د-ک
۱۴	سونوگرافی ژنیکولوژی	۲۰ مورد د-ک
۱۵	لاپاراسکوپی	۱۵ مورد د
۱۶	کرایو و کوتر سرویکس	۵ مورد د

۱۷	گذاشتن IUD	۵ مورد د
۱۸	دیلاتاسیون و کورتاژ (D&C)	۵ مورد د-ک
۱۹	بیوپسی آندومتر	۱۵ مورد د
۲۰	هیسترکتومی ابدومینال	۵ مورد د
۲۱	هیسترکتومی واژینال	۲ مورد د
۲۲	کولپورافی قدامی یا خلفی و پرینورافی	۵ مورد د
۲۳	سیستکتومی تخمدان یا اووфорکتومی یک طرفه (لاپاراتومی)	۳ مورد د
۲۴	حاملگی خارج رحمی	۵ مورد د
۲۵	میومکتومی	۲ مورد د
۲۶	آشنایی با تکنیک IUI و IVF	۱۰ مورد د
۲۷	کونیزاسیون سرویکس	۲ مورد د
۲۸	بستن لوله های رحمی (TL) با روش های مختلف	۵ مورد د
۲۹	عمل جراحی کانسر تخمدان - آندومتر - ولو	۵ مورد د
۳۰	اصلاح اختلالات آناتومیک دستگاه تولید مثل (از جمله هایمن بدون سوراخ، سپتوم واژن و سپتوم رحمی)	۲ مورد د
۳۱	دبریدمان جراحی	۳ مورد د
۳۲	ترمیم مثانه (سیستوتومی)	۳ مورد د

منابع درسی:

الف) کتب اصلی:

- WILIAMS Obstetrics
- Gynecology BEREK & NOVAK
- Operative Gynecology Te LINDE
- SPEROFF CLINICAL Gynecologic Endocrinology and Infertility

ب) مجلات اصلی:

- American Journal of Obstetrics & Gynecology (AJOG)
- Journal of OB & Gyn.
- Bulletins American College of Obstetricians and Gynecologists
- Up to date
- New England Journal of Medicine
- کتاب دوستدار مادر و قوانین کشوری مصوب-

روش ارزیابی دستیار:

دستیاران با روش های زیر ارزیابی خواهند شد:

- آزمون کتبی
- آزمون شفاهی
- OSCE
- DOPS
- ارزیابی Logbook
- آزمون ۳۶۰ درجه
- ارزیابی مقاله
- ارزیابی پورت فولیو

دفعات ارزیابی (Periods of Assessment):

- ۲ مرتبه در سال
- آزمون ارتقا سالیانه
- آزمون نهائی